

Goddelijke wetmatigheid; evolutie

– Geoffrey Farthing

Dit artikel is deel 2 (van 6) uit: “De geweldige positieve ontwikkelingsmogelijkheden van Theosofie”, Blavatsky-lezing gehouden in Winchester op 29 juli 2001 tijdens de Zomerschool van de Engelse afdeling van de Theosophical Society.

De Derde Ontwikkelingsmogelijkheid: GODDELIJKE WETMATIGHEID

We worden allemaal op een bepaalde tijd geboren bij bepaalde ouders die op een bepaalde plaats leven in een bepaald land. We behoren tot een bepaalde nationaliteit en religie en komen begiftigd met bepaalde persoonlijke talenten of tekortkomingen in deze wereld, als man of vrouw, geboren in een huis van rijkdom of armoede, bij ouders die ontwikkeld zijn en verfijnd, of juist het tegenovergestelde. Deze plaats waar we geboren worden ligt ergens op de oppervlakte van de planeet.

Wanneer we oud genoeg zijn zullen we naar de hemel kijken en daar soms iets van de eindeloze ruimte en de menigte sterren zien. Wanneer we nog ouder zijn zullen we misschien de gigantische omvang van die ruimten ontdekken. We zullen leren dat het hele uitgebreide wereldplan al sinds onheuglijke tijden, gerekend in termen van aardse jaren, aan de gang is. Maar nu ligt het daar allemaal voor je; op een of ander miraculeuze wijze is het hele grenzeloze heelal, periodiek “het speelveld van talloze Heelallen die zich onophoudelijk manifesteren en verdwijnen...” (zie de *Proloog* van

De Geheime Leer, deel I (G.L.I)) blijven bestaan.

De lering van de Oude Wijsheid is dat zowel onze eigen individuele zaken als die van het grenzeloze universum allemaal geregeld worden volgens een universele of goddelijke wet. Wanneer de wet specifiek op mensen toegepast wordt, duidt men haar aan als de Wet van Karma, maar het is niettemin altijd een aspect van de universele Goddelijke Wet, waarover H.P. Blavatsky het volgende te zeggen heeft:

...wij beschouwen het als de grondwet van het heelal, de bron, oorsprong, basis van alle andere wetten die in de hele natuur bestaan. Karma is de nooit falende wet die het gevolg aan de oorzaak aanpast, op de fysieke, mentale en geestelijke gebieden van het zijn. Daar geen enkele oorzaak, van de grootste tot de geringste, van een cosmische verstoring tot aan een handbeweging, zonder het bijbehorende gevolg blijft, en daar het gelijke het gelijke voortbrengt, is karma die ongeziene en ongekende wet die ieder gevolg wijs, intelligent en rechtvaardig aan zijn oorzaak aanpast en naar de veroorzaker terugvoert. Hoewel zelf onkenbaar, is de werking waarneembaar. (Zie De sleutel tot de theosofie, p.185-86)

De wijze waarop zij werkt is dat er een eindeloze stroom van gebeurtenissen is door de tijd heen, waarbij alles in die stroom bepaald is door wat eraan voorafging. In deze zin is het de wet van oorzaak, van handeling en ook van gevolg. Alles in de Cosmos, en daar horen ook wij toe, is een gevolg van oorzaken die in het verleden geschapen zijn. Al onze handelingen worden oorzaken voor toekomstige gevolgen. Net zoals het universum en alles wat zich daarin bevindt blijft bestaan gedurende perioden van tijd die lang genoeg zijn om alles wat zich daarin bevindt zijn functie in het totale proces te laten vervullen, zo leven ook mensen, dieren en planten lang genoeg om hun deel bij te dragen aan het gehele plan. In het geval van de mens kan deze periode variëren, afhan-

kelijk van vele factoren, zoals zijn gezondheidstoestand enzovoort, maar deze factoren zijn zelf weer het gevolg van oorzaken die in het verleden geschapen zijn.

De lering stelt ondubbelzinnig dat volgens de wet wij en onze omstandigheden allemaal bepaald zijn als een samenvattend resultaat van wat we in het verleden gedaan hebben. Wat we gedaan hebben heeft ook verband met onze relaties met andere mensen: onze naaste familie, de vrienden en kennissen, de religieuze groep waartoe we behoren, ons land, ons ras. Deze schepenen allen op zich hun eigen karma waarvan wij in zekere mate de erfgenamen zijn. Hoewel we allemaal verantwoordelijk zijn voor wat ons in ons leven overkomt, hangt dit niet alleen af van ons eigen handelen maar ook van dat van de groep waartoe wij behoren. Alweer volgens de Wet zijn de omstandigheden van onze geboorte en onze ouders allemaal van tevoren bepaald, evenals onze fysieke constitutie die gevoelig of juist ongevoelig kan zijn voor bepaalde ziekten.

Alles wat ons in ons leven overkomt zou men misschien hebben kunnen beschouwen als lot, voorzienigheid, zelfs geluk of toeval, dat ons door een of andere overheersende Macht willekeurig toebedeeld is, maar de grote lering zegt ons iets heel anders, namelijk dat, of we ons er nu van bewust zijn of niet, alles wat ons overkomt het gevolg is van wat we gedaan hebben. Bij dat 'doen' hoort ook ons denken en voelen. De Wet is van een volmaakte rechtvaardigheid. We krijgen wat we verdienen, niet meer of minder. Deze verdiensten kunnen echter in zekere mate verzacht worden zowel door onszelf in ons huidige handelen als door de groepen waartoe we behoord hebben: we kunnen niet ontsnappen aan het Karma van die groep, maar als lid van die groep dragen we er ook zelf aan bij.

Het weldadige aspect van deze ontwikkelingsmogelijkheid is de volmaakte rechtvaardigheid ervan. De wet houdt rekening

met de mate van onze onrijpheid en van onze motieven bij alles wat we doen. De karmische gevolgen van de handelingen van een kind zullen verschillen van gelijksoortige handelingen van een verantwoordelijke volwassene.

Dit is misschien moeilijk te begrijpen, aangezien gezegd wordt dat de Wet op wijze, intelligente en evenwichtige wijze elk gevolg aan zijn oorzaak aanpast. Hoe kan een universele wet wijs of intelligent zijn? Het antwoord ligt in het levend zijn van alles, of dat nu het leven is van een sub-atomair deeltje of van een groot wezen. Het wezenlijke zijn van alle dingen schuilt niet in hun objectieve maar in hun innerlijke toestand, in de subjectieve werelden.

De grote wezens die, om zo te zeggen, de Wet uitvoeren zijn collectieve wezens, samenbundelingen in termen van bewustzijn, kennis en ervaring van vele, vele levens op alle niveaus van ontwikkeling. Zij manifesteren echter een vereende intelligentie of één enkel bewustzijn, op een niveau dat overeenkomt met hun ontwikkeling. Deze grote wezens functioneren door middel van ondergeschikte entiteiten op lagere hiërarchische niveaus die op hun beurt het ordenend principe van het universum vormen. Hun handelen als totaal is de Wet in werking, maar zij zijn er zelf ook aan onderworpen. Door de voortdurende cyclus van de processen van de Natuur zijn deze wezens erfgenamen van een enorm uitgebreide ervaring die zich uitstrekt over onvoorstelbaar lange tijdsperiodes. Het is deze verzamelde ervaring die hun handelen conditioneert of regelt bij het ordenen der dingen. Zij zijn de uitvoerders van de Wet, of van de wetten waaraan de Natuur in al haar collectieve activiteiten onderhevig is.

De vaste werking van de Wet, waarmee wij onontkoombaar te maken hebben, geeft ons de verzekering dat uiteindelijk alles goed zal komen. Zoals een oude hymne stelt: "God voert zijn doelstelling uit", en

volgens de Oude Wijsheid is die doelstelling het evolutionaire proces voor alles en iedereen, een reis naar vervolmaking die in fasen verloopt. Wij zijn deel van dat proces.

Nogmaals, een direct aspect van de Wet voor ieder van ons is niet alleen dit vertrouwen dat alles uiteindelijk goed zal komen, maar het geeft ieder van ons zelfvertrouwen en verantwoordelijkheid. In het licht hiervan worden we, in de mate dat we dat kunnen aanvaarden, innerlijk volwassen wezens, die bewust hun rol spelen in de altoos doorgaande reis van de Natuur.

Een belangrijk inzicht wat betreft de toepassing van de Wet op de menselijke omstandigheden is het volgende:

De wegen van karma zouden ook niet ondoorgrondelijk zijn als de mensen gezamenlijk en in harmonie zouden handelen, in plaats van in verdeeldheid en strijd. Want onze onwetendheid over die wegen – die een deel van de mensheid de wegen der Voorzienigheid noemt, duister en ingewikkeld, terwijl een ander deel er de werking van een blind noodlot en een derde deel er alleen maar toeval in ziet, zonder leiding van goden of duivels – zou ongetwijfeld verdwijnen, als wij deze slechts aan hun juiste oorzaak zouden toeschrijven. Met de juiste kennis, of in ieder geval met de vaste overtuiging dat onze buren er evenmin naar streven om ons te benadelen als wij de bedoeling zouden hebben om hen kwaad te doen, zou tweederde van het kwaad van de Wereld in het niet verdwijnen. Als niemand zijn broeder kwaad zou doen, zou Karma-Nemesis noch reden hebben om in actie te komen, noch wapens hebben om mee te handelen. Het is de voortdurende aanwezigheid in ons midden van alle elementen van strijd en tegenstelling en de verdeling van rassen, landen, stammen, gemeenschappen en individuen in Kaïns en Abels, wolven en lammeren, die de belangrijkste oorzaak is van de "wegen der Voorzienigheid". (G.L.I, p.714, TUP uitgave)

De Vierde Ontwikkelingsmogelijkheid:
EVOLUTIE, LEVEN DAT
VOORTDUREND IN WORDING IS

De hele orde van de natuur toont een voortgaande beweging naar een hoger leven. Aan de werking van de schijnbaar blinde krachten ligt een plan ten grondslag. Het hele evolutieproces met zijn eindeloze aanpassingen is een bewijs daarvan. De onveranderlijke wetten die de zwakke en krachteloze soorten uitroeien om plaats te maken voor de sterke, en die zorgen voor het 'overleven van de geschiktsten', werken alle naar het grootse doel toe, al zijn ze nog zo wreed in hun directe werking. Juist het feit dat er aanpassingen voorkomen, dat de geschiktsten inderdaad overleven in de strijd om het bestaan, toont aan dat wat 'onbewuste Natuur' wordt genoemd in werkelijkheid een samenstel van krachten is, die worden gehanteerd door half-intelligente wezens (elementalen), die worden geleid door hoge planeetgeesten (Dyan-Chohans). Deze laatste vormen gezamenlijk het gemanifesteerde woord van de ongemantifesteerde LOGOS en vormen tegelijkertijd het DENKVERMOGEN van het Heelal en zijn onveranderlijke WET. (G.L.I, p. 304/5)

In de spirituele gebieden van het zijn is er sprake van een continu en feitelijk eeuwigdurend levensproces, maar alle vormen die door het leven gebruikt worden, van mineraal tot mens, zijn slechts van tijdelijke aard en moeten derhalve eindig zijn. Een eind wordt echter altijd gevolgd door een begin in het voortdurende maar cyclische proces.

In de Tweede Ontwikkelingsmogelijkheid zagen we de mens in een rechtstreekse verbondenheid met het universum. Zijn bestaan is, zoals dat met alles het geval is, onderworpen aan wetmatigheid en een aspect van de Wet is het evolutionaire proces. Dit proces heeft vele aspecten die ieder op hun eigen manier aspecten ten goede zijn. Zij werken op hun eigen tijd en daarbij zijn factoren betrokken die verband houden met de innerlijke

werelden maar die nog niet erkend worden in moderne filosofieën. Bij de problemen van het kwaad gaat het om het herstel van het universele evenwicht en om dat aspect van de Wet wat betrekking heeft op oorzaak en gevolg. Alles wat bestaat is zoals het is als gevolg van wat eraan vooraf ging. Er zijn altijd antecedenten voor alles.

De menselijke levensduur varieert. Het is een cyclus binnen een grotere cyclus in het evolutionaire proces dat op allerlei niveaus plaatsvindt. De vooruitgang van het hele menselijk hangt, in zijn totaliteit, af van de inspanningen en de prestaties van de leden ervan. Deze zijn eindeloos gevarieerd: zij omvatten bijvoorbeeld een groot scala aan mentale processen op een bepaald niveau, tot aan het meest eentonige fysieke werk toe; deze zijn allemaal nodig voor het overleven van de soort. Deze activiteiten leveren een rijke ervaring op, de vruchten van het leven. De gezamenlijke individuele ervaringen zijn tevens die van het ras als geheel. Zolang het ras blijft bestaan, gaat deze ervaring voortdurend verder en wordt verzameld en opgeslagen in het cosmische geheugen.

Veel ervaringen worden opgedaan binnen relaties, tussen individuen onderling dan wel tussen het individu en de omgeving. In theosofische termen zijn beide soorten complex vanwege hun gevolgen in de innerlijke werelden, bij de mens in het bijzonder vanwege de gevolgen op zijn innerlijke beginselen, die allemaal gewijzigd worden door ervaring. Alles in de Natuur heeft ook zijn innerlijke beginselen, in mindere of meerdere mate ontwikkeld, hetzij actief of sluimerend.

Evolutie is het proces van het zich voortdurend verbeteren van levensvormen om zichzelf geschikt te maken om steeds meer van de ontwikkelingsmogelijkheden van de geest tot uitdrukking te brengen. De zich verbeterende vormen zijn in feite een uitdrukking van de ontwikkeling van de Monade. Van nature verandert noch groeit de Monade, die een weerspiegeling van het

absolute in het bestaan, ofwel het Ene in Manifestatie is. Het zijn de vormen, die door de Monade van energie voorzien of bezielde worden en door middel waarvan de Monade zijn eigen onbepaalde kenmerken of eigenschappen tot uitdrukking brengt of manifesteert, die moeten groeien of zich uitbreiden, zowel in omvang als in complexiteit. De hele Natuur heeft haar eigen 'vorm'aspect; de geest ervan is het 'Leven' zelf.

Het zijn louter de eisen die het bestaan zelf stelt welke er op lange termijn, wanneer de tijd ervoor rijp is, voor zorgen dat vormen groeien, uitdijen, zich ontwikkelen, op alle manieren die nodig zijn. Deze groei wordt enerzijds gerealiseerd doordat er talrijke ervaringen opgedaan worden en anderzijds doordat er 'inspanning' verricht wordt. Levende vormen ontwikkelen zich

door inspanning; daardoor groeien niet alleen spieren, maar ook het denkvermogen. Beide hebben training nodig.

In onze openingsparagraaf bij deze Ontwikkelingsmogelijkheid wordt de zin "het overleven van de meest geschikte" gebruikt. Deze zin is veelbetekenend en bevat een les voor ons allen. Door overleven kan het proces van geschikt maken functioneren. Dit proces is op ons allen van toepassing. De moraal is dat wij, leven na leven, hier op aarde leven om te leren, passief door ervaring en vaak door lijden, maar actief door inspanning te leveren in de omstandigheden waarin we ons bevinden. Gemakkelijke levens zijn in evolutionair opzicht niet-productief.

Nu we hierop gewezen zijn is de rest aan ons.

Vertaling: Louis Geertman

Er is in ieder van ons, in ons diepste wezen,
een krachtige aspiratie naar het spirituele aanwezig,
maar er zijn ook altijd talrijke verlangens
die geheel en al in strijd zijn met en
schijnbaar tegengesteld aan deze aspiratie,
aan dit Verlangen.

Als we deze verlangens ontkennen,
als we ze niet willen zien, als we een moreel oordeel
over hen vellen, blijven ze hangen in ons onbewuste
en verhinderen ze ons de geringste vooruitgang
te maken op het spirituele pad.

Danielle Audoin
Een benadering van theosofie